

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ & Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2018
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

Διδαγμένο κείμενο

A1. Και αυτά επινοούσε, γιατί πρόσεχε μήπως κάποιος γένος αφανιστεί και αφού τα εφοδίασε σε ικανοποιητικό βαθμό με τα μέσα αποφυγής της αλληλοεξόντωσης τους, επινοούσε μέσα προστασίας για τις μεταβολές του καιρού(που προέρχονται) από τον Δία, ντύνοντας τα και με πυκνά τριχώματα και με γερά δέρματα, ικανά να αντιμετωπίσουν την κακοκαιρία, αλλά κατάλληλα και για τις ζέστες, και για να χρησιμεύουν αυτά τα ίδια (τα τριχώματα και τα δέρματα) στο καθένα, όταν πηγαίνουν στις φωλιές τους, σαν στρώμα και σκέπασμα και ταιριαστό και δοσμένο από τη φύση. Και ακόμα βάζοντας για υποδήματα σε άλλα οπλές και σε άλλα δέρμα σκληρό και χωρίς αίμα. Ύστερα από αυτό εξασφάλιζε τροφές διαφορετικές για το κάθε είδος, δηλαδή για άλλα χορτάρι από τη γη, για άλλα καρπούς δέντρων και για άλλα ρίζες -σε ορισμένα μάλιστα επέτρεψε να είναι τροφή τους η σάρκα άλλων ζώων- και σ' αυτά έδωσε μικρή γονιμότητα ενώ σ' εκείνα που τρώγονταν από αυτά έδωσε μεγάλη γονιμότητα, εξασφαλίζοντας σωτηρία για το είδος τους.

B1. α. Με την έννοια «χρόνος» νοείται η αρχή του χρόνου, η αρχή της δημιουργίας, το σημείο εκείνο που ακολουθεί τη θεογονία, δηλαδή τη γένεση των θεών. Είναι χαρακτηριστικό πως στην αρχαιοελληνική μυθολογική σκέψη υπάρχει μόνο θεογονία και όχι κοσμογονία, όπως σε άλλες μυθολογίες ή στην εβραιοχριστιανική Γένεση. Αντίθετα από τον Ησίοδο, που στη θεογονία του αναφέρει, μετά τη δημιουργία των θεών την ύπαρξη των ανθρώπων χωρίς να εξηγεί πώς πλάστηκαν και από ποιον, ο Πρωταγόρας μεταφέρει το κέντρο του ενδιαφέροντος στον άνθρωπο. Στον μύθο του, παρατηρείται η διαδικασία με την οποία τα μέν ζώα «διαμορφώθηκαν», απέκτησαν δηλαδή το καθένα τις δικές του ιδιότητες, ο δε άνθρωπος απέκτησε τα χαρακτηριστικά εκείνα, τις αρετές, που συνιστούν τελικά την ανθρώπινη ουσία του. Η φράση αυτή, τέλος, σηματοδοτεί το λαϊκότροπο ύφος όλου του μύθου. Σχετικά με τη φράση «θνητών γενών», σύμφωνα με τον πρωταγόρειο μύθο τα ζώα και ο άνθρωπος δημιουργούνται μαζί. Η διαφοροποίηση τους αρχίζει κατά το στάδιο της βιολογικής συγκρότησης του είδους, δηλαδή το επιμηθείκό, και ολοκληρώνεται με το προμηθεϊκό. Το περιεχόμενο του μύθου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις βιολογικές, ανθρωπολογικές, κοινωνιολογικές, πολιτικές και πολιτειακές θεωρήσεις της αρχαίας σοφιστικής και ειδικότερα του Πρωταγόρα.

- B1. β.** Ο Πρωταγόρας αρχίζει το μύθο, που πιθανότατα είναι δικό του δημιούργημα, προσδιορίζοντας αόριστα τον χρόνο στον οποίο έλαβαν χώρα τα γεγονότα που θα αφηγηθεί. Συνάδει, λοιπόν, αυτή η φράση με το λαϊκότροπο ύφος όλου του μύθου. Αποτελεί τυπική αρχή παραμυθιού και μέρος του σκηνικού, μια εξωτερική δηλαδή διακόσμηση που περιβάλλει την τελεολογική εξήγηση του Πρωταγόρα για τη δημιουργία του ζωικού βασιλείου και του ανθρώπου. Προβάλλει την έννοια του χρόνου και των θνητών όντων. Έτσι, λοιπόν, με τη λέξη «χρόνος» εννοεί την αρχή του χρόνου, της δημιουργίας. Αυτή η αόριστη αναφορά στο χρόνο είναι γνώρισμα της αρχής των μύθων. Ο χρόνος στον οποίο αναφέρεται ο μύθος είναι η αρχή του χρόνου, η αρχή της δημιουργίας του ζωικού βασιλείου, αμέσως μετά τη γένεση των θεών. Σηματοδοτεί, λοιπόν, το λαϊκότροπο ύφος όλου του μύθου, το οποίο θα φανεί στη συνέχεια και σε άλλα στοιχεία. Έτσι θα παρατηρήσουμε ότι η σύνταξη είναι απλή με μικρές περιόδους, με παρατακτική σύνδεση και συχνές επαναλήψεις, κυρίως ρημάτων.
- B2.** Όσον αφορά στα ζώα η μοιρασιά που έκανε ο Επιμηθέας ήταν σοφή, αφού πέτυχε την αντισταθμιστική και ισόρροπη κατανομή εφοδίων για τη διαιώνιση όλων των ειδών. Ειδικότερα, το έργο του μπορεί να χωριστεί στις εξής φάσεις: αρχικά, για να προφυλάξει τα ζώα από τα άλλα ζώα, έδωσε σε άλλα σωματική δύναμη, σε άλλα, που ήταν αδύναμα, ταχύτητα, σε άλλα όπλα, όπως νύχια, δόντια, κέρατα, οπλές, σε άλλα μικρό σώμα, και ως όπλα για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, φτερά ή υπόγεια κατοικία, σε άλλα μεγάλο σώμα, και ως όπλο για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, το ίδιο το μέγεθός τους. Στη συνέχεια, για να προφυλάξει τα ζώα από την εναλλαγή των εποχών και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, που προέρχονται από τον Δία, έδωσε σε άλλα πλούσιο τρίχωμα, σε άλλα χοντρό δέρμα, σε άλλα χοντρό δέρμα και χωρίς αίμα (πχ. φολίδες, λέπια). Έπειτα, φρόντισε να δώσει διαφορετικά είδη τροφής σε κάθε είδος ζώου, για να μην εξαντληθούν συγκεκριμένα είδη διατροφής. Έτσι, έδωσε τη δυνατότητα στα φυτοφάγα ζώα να τρώνε χόρτα, καρπούς δέντρων ή ρίζες στα σαρκοφάγα ζώα να τρώνε τις σάρκες άλλων ζώων. Τέλος, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισορροπία στη φύση και η διαιώνιση όλων των ειδών, έδωσε ολιγογονία, δηλαδή μικρή γονιμότητα, στα σαρκοφάγα ζώα και πολυγονία, δηλαδή μεγάλη γονιμότητα, σε όσα γίνονται βορά άλλων ζώων. Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι στη φύση ισχύει ο νόμος της αναπλήρωσης, σύμφωνα με τον οποίο μια αδυναμία αναπληρώνεται από μια ικανότητα. Έτσι, προκύπτει ότι ο Πρωταγόρας εξηγεί τελεολογικά αυτό τον νόμο, εξηγεί δηλαδή τις ιδιότητες και τις ικανότητες ανάλογα με τον σκοπό που υπηρετούν και τη λειτουργία που επιτελούν. Συγκεκριμένα η ταχύτητα αντισταθμίζει την αδυναμία, τα φτερά ή η υπόγεια

κατοικία αντισταθμίζουν το μικρό σωματικό μέγεθος, όσα ζώα έχουν δύναμη, δεν χρειάζονται ταχύτητα, όσα έχουν μεγάλο σωματικό μέγεθος, σώζονται χάρη σ' αυτό, τα όπλα αντισταθμίζουν την έλλειψη δύναμης και ταχύτητας, για να αντιμετωπίζουν τις μεταβολές του καιρού, εφοδιάζονται με πυκνό τρίχωμα και γερό δέρμα, σ' αυτά που γίνονται βορά άλλων ζώων δίνεται η δυνατότητα να γεννούν πολλούς απογόνους, όσα τρέφονται με άλλα ζώα, γεννούν λίγους απογόνους, δίνονται διαφορετικά είδη τροφής σε κάθε είδος ζώου, για να μην εξαντληθούν συγκεκριμένα είδη διατροφής. Παρότι, όμως, πέτυχε στο έργο του εφοδιασμού των ζώων, λόγω απρονοησίας, όπως θα δούμε και στη συνέχεια του μύθου, εξάντλησε όλα τα εφόδια στα ζώα και άφησε τον άνθρωπο εντελώς αβοήθητο και ανυπεράσπιστο.

- B3. α.** Μια από τις μεθόδους που χρησιμοποιούσαν οι σοφιστές ήταν ο μύθος. Συγκεκριμένα, πρόκειται για μια φανταστική αφήγηση που προέρχεται είτε από την παράδοση, είτε αποτελεί δημιούργημα κάποιου διανοητή. Στην προκειμένη περίπτωση ο μύθος είναι μάλλον επινόηση του Πρωταγόρα, Έχει χαρακτήρα ποιητικό, που του προσδίδει χάρη και γοητεία, και συμβολικό, με τη χρήση συμβόλων ή αλληγοριών. Ωστόσο ο μύθος από μόνος του δεν αποτελεί επαρκή μέθοδο απόδειξης, ούτε μπορεί να οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα. Οι σοφιστές τον χρησιμοποιούσαν συχνά, γιατί καθιστούσε τα νοήματα πιο εύληπτα, τους επέτρεπε να εντυπωσιάζουν το ακροατήριό τους και να κάνουν επίδειξη γνώσεων.
- B3. β.** Με τη χρήση εκφραστικών μέσων ο Πρωταγόρας καθιστά τον λόγο του πιο παραστατικό και άμεσο, προσδίδοντας του ζωντάνια. Επίσης συμβάλλει στην εναργέστερη κατανόηση του νοήματος. Μία μεταφορά είναι «αρετή διδακτή» και η αντίθεση εντοπίζεται στο σημείο όπου ο Σωκράτης αναφέρει πως «μη μας αρνηθείς και κάνε το», δηλαδή τον προτρέπει να αναλύσει, αν μπορεί, με πιο ακριβή τρόπο τον λόγο που η αρετή είναι διδακτή.
- B4.** 1. Ο Σωκράτης αμφισβητώντας τις παραδοσιακές ιδέες και αρχές αναζητά τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων.
2. Ο Σωκράτης καταδικάστηκε για πολιτικούς λόγους με πρόσχημα θρησκευτικούς.
3. Στην είσοδο της Ακαδημίας λέγεται ότι υπήρχε η επιγραφή «άγεωμέτρητος μηδεις εισίτω»
4. Στο διάλογο Πρωταγόρας επιλέγεται ως εισαγωγή ο διάλογος του Σωκράτη με έναν φίλο του έξω από το σπίτι του Καλλία.
5. Η διάλεξη ως σοφιστική μέθοδος είναι μέθοδος πειθούς, όχι μέθοδος κατάκτησης της αλήθειας.

- B5.α.** ἀμφιεννύς - μεταμπίεση,
είμαρμένος - μερτικό,
κεράννυται - εύκρατο,
προσήπτε - αναπτήρας

- B5.β.** ➤ Η μείωση μισθού ήταν η βασική αιτία της παραίτησής του από τη δουλειά.
➤ Το προσκύνημα των εικόνων με ευλάβεια αποτυπώνει το θρησκευτικό συναίσθημα των πιστών.
➤ Η ώρα προσέλευσης στη θεατρική παράσταση είναι συγκεκριμένη.

Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Ο ίδιος άνθρωπος, λοιπόν, είναι που πρέπει και να πει σωστά αυτό που πρέπει, και να αντικρούσει όσους κατακρίνουν την Ελένη, μιά γυναίκα για την οποία ομόφωνη και ομόψυχη έχει υπάρξει και η πεποίθηση όσων έχουν ακούσει τους ποιητές, αλλά και η φήμη του ονόματός της, το οποίο έχει καταστεί υπόμνηση συμφορών. Εγώ, όμως, επιθυμώ, προσδίδοντας κάποια λογική στον λόγο μου, από τη μια αυτήν να την απαλλάξω από το να δέχεται κατηγορίες άδικα, και από την άλλη να καταδείξω ότι αυτοί που την κατακρίνουν λένε ψέματα· και αποδεικνύοντας την αλήθεια να σταματήσω την αμάθεια. Το γεγονός ότι η γυναίκα την οποία αυτός ο λόγος αφορά είναι, ως προς τη φύση και την καταγωγή της, πρώτη από τους πρώτους, άντρες και γυναίκες, δεν είναι άγνωστο, ούτε καν σε λίγους. Γιατί είναι γνωστό ότι μητέρα της ήταν η Λήδα και πατέρας της, ο πραγματικός, ένας θεός, ενώ ο υποτιθέμενος, ένας θνητός, ο Τυνδάρεως και ο Δίας.

- Γ2. α.** λέξαι : εἵπωσιν
ὁμόφωνος : τὰς ὁμοφώνους
πίστις : τῇ πίστει
ψευδομένους: ἔψευσο

- β.** Ἡμεῖς δὲ βουλόμεθα λογισμοὺς τινὰς τοῖς λόγοις δόντες τὴν μὲν κακῶς ἀκούουσιν παῦσαι τῆς αἰτίας.

Γ3. α. ὁμόψυχος: κατηγορούμενο στο υποκείμενο πίστις μέσω του συνδετικού ρήματος γέγονεν
τῶν συμφορῶν: γενική αντικειμενική στο μνήμη, ως
ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός
τούς μεμφομένους: επιθετική μετοχή που λαμβάνει ως
υποκείμενο το άρθρο της, ως αντικείμενο
στη μετοχή ἐπιδείξας
δείξας: επιρρηματική χρονική μετοχή συνημμένη στο
υποκείμενο του ρήματος ἐγώ, ως επιρρηματικός
προσδιορισμός στο ρήμα βούλομαι
τῆς ἀμαθίας: αντικείμενο στο απαρέμφατο παῦσαι
ὀλίγοις: δοτική προσωπική μέσω της απρόσωπης έκφρασης
οὐκ ἄδηλον (ἐστί).

β. «περὶ ἧς ὁμόφωνος καὶ ὁμόψυχος γέγονεν ἥ τε τῶν
ποιητῶν ἀκουσάντων πίστις ἥ τε τοῦ ὀνόματος φήμη» :
Δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση,
προσδιοριστική στο γυναῖκα.
«ὃ τῶν συμφορῶν μνήμη γέγονεν» : Δευτερεύουσα
ονοματική αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο τοῦ
ὀνόματος.